KVOTER – fra ressursforvaltning til børspapir

Fartøykvoter er en forholdsvis ny ordning for kysten. Den ble innført i 1990 av fiskeriminister Svein Munkejord, Høyre. Fiskeriministrene Oddrun Pettersen og Jan Henry T. Olsen videreførte denne politikken, som passet Arbeiderpartiet. På denne tida liberaliserte Gro H. Brundtland lovverket og skulle ha det meste av felleskapets verdier ut på markedet.

Kvotene ble begrunna som et reguleringstiltak for å verne fiskebestanden da det var svikt i torskefisket. Innføring av kvoter ble motvillig godtatt som ei nødløsning og skulle avvikles når bestanden hadde bygd seg opp igjen. For det finnes andre hensiktsmessige reguleringsmåter som tidligere har fungert godt: Et regulert fiske med fiskeperioder, slik som jakt foregår den dag i dag. Når ilandført kvantum nådde forsvarlig uttak, stoppet en fisket. Myndighetene kunne også regulere fangstredskapet og aktiviteten. I tillegg ga Råfiskloven adgang til å fastsette reguleringer når det oppsto mottaksproblem. Rettighetene var da knytta til bosetting og aktivitet, dvs. til kystfolket, ikke til kapital og fartøy.

Kvoter er overflødig som reguleringsredskap for kystflåten. Her regulerer naturen sjøl fisket. Sesongene er kortvarige og med dårlig vær i perioder er tilgangen begrensa. Dessuten

fisker passive redskaper mindre ved dårlig ressurstilgang. Derfor har aldri kystflåten vært en trussel for bestanden. Trusselen står den havgående fiskeflåten og dens rovfiske for. Nå er det denne flåten som er i ferd med å sikre seg kvotene.

Det skal være kystens folk som i felleskap skal være forvaltere av fiskeressursene og som skal kunne høste av denne felles formuen. Havressursloven har som offisielt formål å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Våre kystsamfunn er knyttet til fiskeriene, og fiskeripolitikken skal legge grunnlaget for fortsatt levedyktige fiskeriavhengige lokalsamfunn. Nærhet skal derfor gi rettigheter til ressursene. Samtlige regjeringer sin praksis undergraver dette prinsippet.

Røkkes inntreden og økonomiske spill i fiskeriene rett etter at kvotene ble innført, var en varslet ulykke. Nå veit vi at han tjente 1,6 milliarder på torskekvotene han solgte i sommer til Lerøy. Denne spekulasjonen var et ran av denne felles formuen som ingen skal kunne eie før den er fanget. Først ble fiskekvotene tatt fra kystfiskerne og gitt til landanleggene og dermed til trålerne. For å få det til ble det gitt dispensasjon fra deltakerloven. Kvitfisk-kvotene ble flyttet fra kystfiskerne til trålerne i nord og nå er de på tur til private spekulanter som f.eks. redere sørpå med fortid i sildefiske.

Fiskeriministrene, uavhengig om de kommer fra AP, H eller Frp, har videreført strukturendringene og gjort fiskekvotene til en omsettelig vare som bankene kan ta pant i. Alle fiskeriministrene har videreført forskjellige tiltak som har muliggjort en privatisering av høstingsretten. Det gjelder særlig Svein Ludvigsen, Helga Pedersen, Lisbeth Berg Hansen, Elisabeth Aspaker og nå Per Sandberg. Tiltakene deres har ensidig gjort selve handelen med kvoter enklere og løst opp de bindingene som har vært til kysten.

Nå for tiden har vi en fiskeriminister som er en amatør på fiske. Det er likevel ingen unnskyldning, for han veit hva han gjør i sin iver i å fjerne leveringsplikten til lokalsamfunnene. Plikten til å levere fisken til land har bidratt til et stabilt antall landingssteder langs kysten. I 2003 ble den endret til en tilbudsplikt, dvs at trålerne bare hadde plikt til å tilby sine fangster til landanlegget de hadde forpliktelser til. Den endringa medførte at landanlegget i lokalsamfunnet må betale markedspris for fisken, noe de neppe har råd til, og fangsten kunne flyttes. Så ble det foreslått, men heldigvis nedstemt i Stortinget, å regionalisere leveringsplikten. Det ville ha ført til færre landingssteder og lengre avstander for kystflåten for å få levert. Mange lokale anlegg sikrer fersk, kortreist mat

med høy kvalitet, langt bedre enn hva trålerne kan levere. Men forslaget om regionalisering leites fram igjen. Det gjøres for å kunne skape et marked for salg av kvoter.

I juni kom det en ny regel. Nå er landet delt i to regioner. Nord-Norge er blitt ett kvotemarked. Oppløsning av fylkesgrensen, er en trussel. Allerede i august ble det solgt minst 6 kvoter ut fra Finnmark, og 5 ut fra Troms. Kjøperne er i Nordland. Det skal ikke særlig store reguleringsendringen til før de selges videre. Fiskeriminister Per Sandberg har lagt til rette for oppsamling av kvoter for storsalg til storkapitalen. Det er et pågående ran av ressursene fra kystbefolkninga. Tydeligst ser vi det nå i våre to nordligste fylker. Markedet for kvotene økes og prisene settes opp. Den enkelte kvoteeier kan gjøre seg rik på å selge kvoter han har fått gratis, men det hjelper ikke lokalsamfunnet at eks-fiskeren har penger på bok. En kan faktisk mistenke myndighetene for å beholde fritt fiske for den minste flåten inntil flest mulig har solgt sine kvoter. For nå kan de som selger sin kvote enda fiske litt i åpen gruppe uten fartøykvote.

Stortinget anmodet regjeringa om å sette ned en kommisjon for å vurdere leveringsplikten, kalt «Pliktkommisjonen». Mandatet brukte fiskeriministeren mer enn 2 måneder på og etter ytterligere 2 måneder, ble det bedt om innspill. Det var den 12. august med frist den 31. august. Kystbefolkninga og organisasjonene fikk bare en halv sommermåned på seg til å komme med innspill. Kommisjonen skal ha sin innstilling klar allerede 1. oktober. De har altså bare denne septembermåneden på seg til å se på innspill og innvendinger ved et så viktig mandat som samfunnsmessige, juridiske og økonomiske sider med leveringsplikten.

Kommisjonsmedlemmenes manglende forankring i fiskeriene lover ikke godt. Heller ikke er ministerens signaler og tiltak oppløftende. Alt tyder på at leveringsplikten vil bli løsrevet fra lokalsamfunnene. Da vil kvotene være mer omsettbare og høstingsretten blir helt og fullt privatisert. Neste skritt vil nok bli å lukke fisket for allmuen, da vil verdien av høstingsretten stige betraktelig.

Kampen vil stå i høst når Pliktkommisjonen har lagt fram sin innstilling. Vi må kreve oppheving av ordningen med kjøp og salg av fiskekvoter. Vi må få trålerkvotene tilbake til kystflåten. Leveringsplikten må opprettholdes til det enkelte lokalsamfunn. Deltakerloven og Råfiskloven må vernes. Da innføring av kvoter har vært metoden for å få høstingsretten omsettbar, vil det enkleste være å oppheve kvotesystemet og gå tilbake til reguleringa før 1990. Da vil kvoten på børspapiret miste sin verdi. Det bør ikke være et problem å inndra en

eiendomsrett kapitalen og rederne aldri skulle ha fått. Fisken i havet tilhører det norske folk i fellesskap og kan ikke eies av enkeltpersoner eller selskaper. Denne ressursen er fornybar og evigvarende og må ikke privatiseres.

Skrevet:

Frode Bygdnes 18. september 2016

https://steigan.no/2016/09/kvoter-fra-ressursforvaltning-til-borspapir/

Den minste flåten er minst forgjelda, og i forhold investert kapital gir den og størst avkastning. Derfor er kystflåten seigliva og det blir satt hindringer i vegen for den. Viktigst er at den er mest miljøvennlig, mest ressursvennlig og mest robust. Kystflåten er mest bærekraftig for kyst-Norge, men kapitalismen vil kapitalisere. Her ser vi min sjark på egen slipp og eget naust.